

Sajtóhibák:

26	lap 17	sor felülről:	σύντονος, σύντομος	helyett
27	• 13	•	ezeket, azokat	•
28	• 3	•	incundam, iucundam	•
29	• 23	•	exequi, exsequi	•
32	• 11	• alulról:	Miletos, Meletos	•
83	• 13	•	mendarem, mendacem	•
86	• 16	• felülről:	quodem, quodam	•
90	• 10	• alulról:	λαλιά, λαλία	•
96	• 1	•	b, d	•
99	• 5	• felülről:	expectet, expectet	•
123	• 13	• alulról:	collocatis, collocatis	•
131	• 6	• felülről:	ἀσσηρά, ἀσσηρά	•
147	• 7	•	erthessen, érthessen	•

Dr. TÓTH KÁLMÁN.

PHILOLOGIAI PROGRAMM-ÉRTEKEZÉSEK.

1888/89.

36. Pintér Kálmán: A bölcselő elem Vörösmarty lyrai költeményeiben. (A kegyesrendiek budapesti főgymnasia 1888/9.) — Az értekezés bevezetésében szerző visszautasítja egyik napilapunknak azt az állítását, hogy Vörösmarty költészetének mind jobban a méltatlan feledés lesz sorsa, és szomorúnak is tartaná, ha nagy költőnk már is az iskolai könyveknek adnánk át megőrzés végett. Csatlakozunk mi is tiltakozásához, mert úgy hisszük, mellette szól az, hogy V. műveiből pár év előtt, ez évtizedben, új kiadás jelent meg; azt pedig tudjuk, hogy mit jelent nálunk egy költőnek új kiadása. De ha ebben egyet-értünk is, az nekünk is úgy tetszik, hogy V.-t már nem olvassák, és ennél fogva nem is ismerik annyira, mint megérdemelné; e sorsban azonban osztozik általában költőinkkel. Nem akarunk lamentálni, csak kifejezzük azt a sejtelmünket, hogy közönségünkre, különösen nőinkre nézve, alighanem csak a legújabb irodalom létezik. Pedig épen V. lyrája oly sok és változatos hangon szól a nőkhöz, hogy inkább érdekelhetné talán őket, mint pl. Aranyt, hogy úgy mondjuk, férfias lyrája. És e tekintetben alighanem könnyebben hozzájuk juttatná V.-t egy nem teljes, hanem részletes kiadás.

Hogy pedig V.-t immár az iskolának adnánk át megőrzés végett (a mi persze egyelőre csak föltételesen van mondva), sajnos, abban se találunk valami nagy megnyugvást. Tudjuk, hogy középiskolánk, különösen gymnasiumunk, mily szálnalmasan csekély időt fordíthat irodalom-

történetre s a mi ezt megelőzi is, abban V.-ra alig juthat több, mint egy pár ballada és lyrai költemény. Talán épen ennek érzete buzdította szerzőnket, hogy fejtegetés tárgyává tegye V. költészetének egy oldalát és közölje azt oly helyen, a hol leginkább szólhat az ifjúsághoz. Ebből a szempontból mindenesetre megérdemli elismerésünket, különösen mert mindvégig emelkedett, nem hanyatló lelkesedéssel tárgyalja a fölvetett témát, a mely emelkedettség alkalmas lehet az ifjúságban hasonló lelkesedést és, a mi talán leginkább kívánatos, olvasási kedvet ébreszteni.

Nem szándékozunk ez értekezést részletes bírálat alá venni, inkább csak rövid ismertetés alapján akarunk néhány megjegyzést tenni.

A bevezetés, miután néhány helyes, okos megjegyzést tesz általában az emberi élet folyására, áttér a költészet földadatának jelzésére, a mit jeles bölcsezők és költők nyomán helyesen is végez. Talán nem épen szerencsés a költő és bölcsező olyan szembeállítás, hogy egyik a meggyőződés erejével, a másik a lelkét betöltő pathos melegével hirdet eszméket, — mert a tanulót könnyen abba a tévedésbe ejtheti, hogy a meggyőződés erejét, a mi itt kétségkívül a bölcsezőre van vonatkoztatva, a költőben ne keresse; nyilván való pedig, hogy benne legalább oly mértékben meg kell lennie, mint a másokban. Azt sem tudjuk egészen elfogadni, a mint Arany és V. pszichológiáját összehasonlítja, állítván, hogy Arany a lelki állapotot külső jelben is, physiologiailag híven tünteti fel, V.-t «pathetikus hajlama inkább a nagyobb arányú lelki tünetek ábrázolására készítette». Tán közelebb járunk a valósághoz, ha helyesnek fogadva el, a mit Aranyról mond, a különbséget inkább abban keressük, hogy V. a jellemzésben, az érzelmek kifejezésében inkább képekkel él.

A bevezetés után áttér annak részletes tárgyalására, hogyan nyilatkoznak V.-nál az egyes érzelmek, indulatok: vágy, remény, részvét, lelkesedés, hála stb., azután ezek ellenkezői, a bűnök, mindenütt nagy részletességgel, számos példán tüntetve föl állításait. Majd hazafiságát tárgyalja részletes elemzésével főképp a *Szózatnak*. Erre vonatkozó fejtegetését következő tételben foglalja össze: egy oklanczolat az egész költemény; benne az érzelem fensége a logikai meggyőződés erejével egyesül. Szintén részletesen fejtegeti a «*Gondolatok a könyvtárban*» című ódát, végeredményül a költeményben is kifejezett küzdelmet fogadván el; majd áttér tankölteményének: *Volt tanítványaimhoz* beható elemzésére. A költő ironiájának tárgyalása után foglalkozik vallás-bölcseletével és jól esik elismernünk, hogy itt is megtartja emelkedett fölfogását, nem ad helyet kicsinyes felekezeti ségnek. Őszintén sajnáljuk azonban, hogy kikerülte figyelmét e téren V.-nak *Pázmán* című epigrammája, melynek utolsó sora szépen talált volna értekezésének emelkedett hangjához s csak emelte volna azt:

Legszentebb vallás a haza s emberiség.

Nincs semmi okunk, hogy szándékosnak tekintsük ennek kimaradását, azért csak sajnáljuk a véletlent. Utolsónak *A merengőhöz* című bölcselődalt fejtegeti, végeredményül elfogadva róla Gyulai itéletét: a boldogság bölcselete.

Ezekben vázoltuk ez értekezés tartalmát, kifejezést adva rántett hatásának is. A mi megjegyzést még tennünk kell, a szerkezetre vonatkozik. Úgy tetszik nekünk, hogy kelleténél jobban belemerül a részletekbe; talán kevesebb részletezés áttekinthetőbbé tette volna. Mindenek felett pedig jó lett volna az értekezés végén recapitulációban összefoglalni a főbb pontokat, melyekre az elemzés vezetett a szerzőt.

SZIGETVÁRI IVÁN.

VEGYESEK.

— A budapesti philologiai társaság f. évi okt. 1-én felolvasó ülést tartott, melynek tárgyrendje a következő volt:

1. Dr. Kassai Gusztáv: Kisfaludy Károly Mohács című elegiájának ó-görög metrikus fordítása.

2. Matirkó Bertalan: Euryalus és Lucretia a magyar irodalomban.

A felolvasó ülést zárt választmányi ülés követte, melyen P. Thewrewk Emil elnökölt és Fináczy Ernő volt a jegyző. Jelen voltak továbbá: Heinrich Gusztáv, Pecz Vilmos, Némethy Géza, Pozder Károly, Csengeri János, Gyomlay Gyula, Kassai Gusztáv, Bermüller Ferencz, Cserhalmi Samu.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után következő tagválasztások történtek: Dr. Heinrich Gusztáv ajánlatára Esztegar László és Demek Győző bölcsészett-hallgatók 1890-től rendkívüli tagoknak, Polgár György ajánlatára Szölgyény Ferencz miskolci kir. kath. gymnasiumi tanár 1890-től rendes tagnak, Dr. Hegedűs István ajánlatára Henning Rudolf dévai főreáliskolai tanár, eddig rendkívüli tag, 1891-től rendes tagnak, Timár Pál ajánlatára Nagy Zsigmond debreczeni ev. ref. főgymnasiumi tanár 1890-től rendes tagnak, Ponori Thewrewk Emil ajánlatára Incze József és Bartha József bölcsészett-hallgatók 1890-től rendkívüli tagoknak, Dr. Pecz Vilmos ajánlatára Gyürky Ödön tanár, a budapesti kath. kör titkára, 1890-től rendes tagnak, Dr. Némethy Géza ajánlatára Ferszigán János belényesi és Buzási Ábel pécsi kath. főgymnasiumi tanárok, dr. Katona Lajos budapesti II. ker. és Gál Mózes pozsonyi kir. kath. főgymnasiumi tanárok 1890-től rendes tagoknak megválasztatnak.

E szerint van a társaságnak 9 tiszteletbeli, 6 alapító, 322 rendes, 58 rendkívüli, összesen 395 tagja.

A pénztárnoknak az eredeti jegyzőkönyvhöz mellékelte kimutatása a